

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МАТЕРІАЛИ

96 – ї

**підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

16, 18, 23 лютого 2015 року

Чернівці – 2015

УДК 001:378.12(477.85)

ББК 72:74.58

М 34

Матеріали 96 – ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету (Чернівці, 16, 18, 23 лютого 2015 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2015. – 352 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 96 – ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету (Чернівці, 16, 18, 23 лютого 2015 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Іващук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Кравченко О.В.

доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.

доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.

доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.

доктор медичних наук, професор Заморський І.І.

доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.

доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.

чл.-кор. АПН України, доктор медичних наук, професор Пішак В.П.

доктор медичних наук, професор Гринчук Ф.В.

доктор медичних наук, професор Слободян О.М.

доктор медичних наук, професор Тащук В.К.

доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.

доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.

ISBN 978-966-697-588-4

© Буковинський державний медичний
університет, 2015

Павлюк О.І.

ОСОБЛИВОСТІ САМООЦІНКИ ОСОБИСТОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ

*Кафедра психології та соціології
Буковинський державний медичний університет*

Самооцінка пов'язана з однією із центральних потреб людини – потребою в самоствердженні, що визначається відношенням її дійсних досягнень до того, на що людина претендує, які цілі перед собою ставить – рівня домагань. У своїй практичній діяльності людина зазвичай прагне до досягнення таких результатів, що узгоджуються з її самооцінкою, сприяють її зміцненню, нормалізації.

Аналіз сучасної літератури з педагогічної та вікової психології показує, що незважаючи на велику кількість праць, які присвячені вивченню особистісних особливостей студентів, лише небагато вчених приділяють серйозну увагу особливостям такого істотного компонента особистості студента, як ставлення до себе та його прояву у вигляді самооцінки. Нерідко дослідження самооцінки студентів мають за мету встановити та проаналізувати зв'язок її особливостей з різноманітними особистісними характеристиками.

У період пізньої юності (від 18 до 23 років) відбувається суттєва перебудова особистості, зумовлена змінами соціальної ситуації розвитку. Ці зміни можуть бути пов'язані зі вступом до вишого навчального закладу, початком трудової діяльності тощо. В цьому віці молода людина мусить самостійно приймати та реалізовувати рішення, розробляти життєві плани, будувати власне життя.

Щоб дослідити особливості становлення самооцінки у студентському віці ми здійснили дослідження на базі Буковинського державного медичного університету. У дослідженні взяли участь 50 студентів (14 юнаків та 36 юнок), з них 23 особи – студенти 1-го курсу та 27 осіб – студенти 3-го та 4-го курсів. Щоб виявити кількісне вираження рівня самооцінки ми використали методіку дослідження самооцінки (запропонована С. А. Будасі, інтегрована Ю.Я. Кисельовим) та методіку визначення рівня самооцінки Дембо-Рубінштейн за модифікацією А. Прихожан.

Результати дослідження рівня самооцінки за методікою Дембо-Рубінштейн показали, що 78% студентської молоді мають адекватну самооцінку, з них 55% мають високу, а 23% середню самооцінку. Лише 8% студентів недооцінюють себе. І 14% опитуваних мають завищену самооцінку, що підтверджує їх особистісну незрілість і невміння правильно оцінити результати своєї діяльності. Крім того ми порівняли рівні самооцінки у студентів перших та старших курсів. Виходячи з отриманих даних, можна відзначити, що перший курс має у 6 разів більші показники завищеної самооцінки (27%), ніж третій курс (4%). Скоріш за все, підготовка та здача сесій у подальшому навчанні робить студентів більш чутливими до своїх помилок та невдач. Високий та середній показники адекватної самооцінки вищий у 3 – 4-го курсу (59% і 26% відповідно), ніж у 1-го (50% і 18%). У два раз нижчими у 1-го курсу порівняно з 3-м курсом, виявився показник низького рівня самооцінки. Можливо, це є наслідком ефективного впливу негативного фактору на формування самооцінки за 3 роки навчання, що призвело до порушення позитивного ставлення до свого «Я».

За результатами дослідження рівня самооцінки за методікою С. А. Будасі виявлено, що у студентів переважає дещо завищена самооцінка 39% осіб та адекватна – 27%. Рівень самооцінки виражає ступінь реальних та ідеальних або бажаних уявлень про себе. Адекватну самооцінку з тенденцією до завищення можна прирівняти до позитивного ставлення до себе, до самоповаги, прийняття себе, відчуття власної повноцінності. Студентів з високим рівнем самооцінки – 16%, що характеризує неправильне уявлення про себе, ідеалізований образ власної особистості і можливостей, своєї цінності для навколишніх, для загальної справи. 14% студентів мають занижену та 4% – низьку самооцінку. Низька самооцінка може бути пов'язана з негативним ставленням до себе, неприйняттям себе, відчуттям власної неповноцінності. Якщо ж порівняти рівень самооцінки студентів 1-го та 3 – 4-го курсів за методікою С. А. Будасі, то яскраво відрізняються показники рівня високої самооцінки у першого курсу – 32%, а у третього і четвертого – 4%. Крім того у третього курсу показники заниженого рівня в двічі більші (18%), ніж у 1-го (9%). А показники низького рівня майже однакові – 5% у 1-го курсу і 4% у 3-го. Такі відмінності у самооцінці студентів 1-х та 3-4х курсів свідчать про те, що самооцінку студента в значній мірі визначають успішність процесу його адаптації як на етапі прийняття ним соціальної ролі студента (I-II курси), так і на етапі прийняття професійної ролі (IV-V курси). Важливим моментом щодо професійної адаптації особистості студента, яка починає відбуватися саме на III курсі, є професійне самовизначення студента.

Таким чином, як показав аналіз отриманих результатів, студентам, в більшості притаманний середній рівень самооцінки з тенденцією до завищення (78% - за Методікою Дембо-Рубінштейн, 66% - за Методікою Будасі). Такі результати можуть слугувати підставою для того, що у юнаків та юнок 1-4-х курсів на перший план виступають взаємовідносини у колективі, спілкування з товаришами, з дорослими, творча діяльність, громадська робота – все, що пов'язано з моральними проблемами і самоствердженням особистості. Також дослідження показали, що у студентів перших курсів показники завищеної самооцінки (27% за методікою Дембо-Рубінштейн та 32% за методікою Будасі,) у 6-7 разів більші, ніж у 3-4-х курсів (4% за обома методіками), що засвідчує неправильне уявлення про себе, ідеалізований образ власної особистості і своїх можливостей. Проте аналіз результатів також засвідчив пластичність високої самооцінки у студентів, яка змінюється відповідно до реального стану справ – збільшується при успіху і знижується при невдачі, що може сприяти розвитку особистості, тому що вона змушена докладати максимум зусиль для досягнення поставлених цілей, розвивати власні здібності і волю.

Пендерецька О.М.

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА, СТАЖУВАННЯ ТА ВОЛОНТЕРСТВО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ – МЕДИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

*Кафедра психології та соціології
Буковинський державний медичний університет*

Підготовка висококваліфікованого фахівця передбачає не лише накопичення ним у процесі навчання теоретичних знань, умінь та практичних навичок, а й формування готовності застосовувати їх у самостійній професійній діяльності. Така готовність не є явищем однорідним. Її складовими водночас є активна доступність набутих знань (тобто відсутність необхідності спеціально шукати чи пригадувати потрібну інформацію), критичне усвідомлення актуального рівня власної підготовки (вміння оцінювати власну здатність впоратись з тим чи іншим завданням), адекватний рівень професійної впевненості, домагань та можливого ризику тощо. Очевидно, що досягти такої готовності практично неможливо в навчальній аудиторії, для цього потрібно безпосередньо зануритись у практичну роботу.

Мінімальний початковий рівень професіоналізму повинен бути таким, щоб фахові помилки не могли стати фатальними. Деякі можливості для вирішення цієї проблеми передбачені на до дипломному рівні навчальним планом. Йдеться, про виробничу практику, яка послідовно включає в себе такі види фахової діяльності як психологічне спостереження, проведення психотренінгів, психодіагностика, психологічне консультування та корекція, психотерапія тощо. Виконання згідно плану практики цих видів діяльності передбачено під керівництвом досвідчених фахівців із наступною фіксацією у щоденниках практики, протоколах та інших документах. Проте рівень самостійності студента під час практики є відносно невисоким. Підвищити його дозволяє, наприклад, волонтерська діяльність. Можна розглядати два варіанти волонтерства: те, що не потребує вузькоспеціалізованої кваліфікації і не пов'язане безпосередньо з професією, яку здобуває чи здобув волонтер, і висококваліфіковане, що передбачає добровільне й безоплатне виконання професійних функцій і напряду пов'язане з професією волонтера. Зрозуміло, що для студентів молодших курсів вибір завжди лежить в площині «низько кваліфікованого» волонтерства. Проте це зовсім не означає, що жодної професійної користі вони від такої волонтерської діяльності отримати не можуть, навпаки. Набуття комунікативного досвіду, вдосконалення навичок саморегуляції та самоконтролю у спілкуванні є важливою складовою професійного зростання, дієвою практикою і можливістю збагачувати професійний та життєвий досвід. Така робота часто позбавлена власне психологічного «наповнення», проте виконує функцію свого роду «полігону» для тренувань комунікативної компетенції. Крім того, студенти мають можливість на доступному їм рівні брати участь і у психологічній роботі, наприклад, в різноманітних психологічних інтенсивах, фестивалях, конференціях, обертатись у професійному середовищі, спостерігати за роботою досвідчених фахівців, заводити професійні знайомства та встановлювати довготривалі контакти всередині професійної спільноти.

Ширші перспективи відкриваються для студентів старших курсів, лікарів-інтернів та фахівців-початківців. Волонтерська діяльність в рамках різноманітних психологічних проєктів дозволяє старшокурсникам та фахівцям-початківцям не лише вдосконалювати свої комунікативні навички та бути спостерігачами, а й випробувати себе на професійних теренах. До прикладу, майже десятирічний досвід проведення Медико-психологічним центром БДМУ літнього психологічного інтенсиву засвідчив успішність практики проведення початківцями різноманітних майстер-класів, лекцій, ігор для учасників, що дає їм можливість презентувати себе, випробувати власні сили, здобути досвід (позитивний чи – що не менш корисно – негативний) самостійної роботи, поекспериментувати з техніками тощо.

Особливістю такої практики є ще й безпечність, оскільки початківці завжди презентують свої ідеї спочатку організаторам та тренерській команді, а пізніше можуть отримати зворотний зв'язок і супервізію від досвідчених професіоналів. Подібна концепція й практика її реалізації були також використані як стрижень проведення 2013 року в БДМУ науково-практичного семінару з міжнародною участю «Позитивний початковий досвід як чинник успішності професійного розвитку психолога». Зворотний зв'язок, отриманий нами від учасників переконливо засвідчив корисність подібної практики. Всі, хто брав участь у цьому заході в якості «дебютантів», відзначали безпечність та екологічність середовища, підтримку з боку старших товаришів, корисність супервізій, коментарів професіоналів та їхніх зауважень. Прикметно, що більшість майбутніх фахівців не лише охоче займаються волонтерською діяльністю, а й самостійно шукають для себе такої можливості. Ще одним із шляхів розвитку професійної впевненості та набуття практичного досвіду, що правда лише для дипломованих фахівців-початківців, є стажування. Стажування – це навчання співробітника на робочому місці, під час виконання ним професійних обов'язків, відповідних до його кваліфікації та займаної посади. Стажування здійснюється під керівництвом відповідальної особи – досвідченого фахівця після належної теоретичної підготовки або ж одночасно з нею.

Професійне вдосконалення на робочому місці – унікальна можливість для кожного фахівця. Ефективність такої практики підтверджена в БДМУ – інтерни спеціальності «Медична психологія» вже впродовж багатьох років згідно угоди підписаної між Буковинським державним медичним університетом і психіатричною клінікою м. Мюнстерлінген (Швейцарія) мають можливість проходити стажування на базі клініки. Підсумовуючи, можна стверджувати, що всі види професійної активності (виробничу практику, волонтерство, стажування), які наближають майбутнього фахівця чи фахівця-початківця до реальних умов праці, актуальних професійних завдань та самостійної діяльності є важливою складовою їхнього професійного та особистісного розвитку.